

Programmatekst

Onderzoek Topsportevenementen

Programmatekst Onderzoek Topsportevenementen

24 oktober 2022

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma Onderzoek Topsportevenementen kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail sportenbewegen@zonmw.nl of telefoon 070-34 95 438.

Auteurs: Jarno Hilhorst en Mark Raijmakers

Datum: 24 oktober 2022

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
www.zonmw.nl
 info@zonmw.nl

Sociale media

 www.facebook.com/zonmwNL
 www.twitter.com/zonmw en [@OnderzoekSport](https://twitter.com/OnderzoekSport)
 www.linkedin.com/company/zonmw en www.linkedin.com/showcase/zonmw-sport-bewegen/
 www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
2.	Terreinverkenning en afbakening	5
3.	Doelstellingen, doelgroep(en) en structuur van het programma	7
4.	Inhoud van het programma.....	8
5.	Communicatie en implementatieplan	10
6.	Management en organisatie	11
7.	Financiële omvang en meerjarenraming van het programma.....	13

Bijlagen

A.	Omschrijving programma Missiegedreven onderzoek en innovatie Sport en bewegen	14
----	---	----

1. Inleiding

Het ministerie van VWS heeft ZonMw verzocht een meerjarig onderzoeksprogramma naar de maatschappelijke waarde van topsportevenementen te ontwikkelen. Concrete aanleiding hiervoor is het advies van de NLSportraad¹ aan het ministerie om regie te nemen over de kennisketen van sportevenementen om zo kennisontwikkeling en –deling stelselmatig en duurzaam te verbeteren. En daarnaast het advies om een onderzoeksprogramma te financieren naar de maatschappelijke betekenis van sportevenementen. Gekoppeld aan deelakkoord 6 van het Nationaal Sportakkoord is vervolgens in 2020 door het ministerie van VWS, NOC*NSF en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) een Nationale Topsportevenementenstrategie 2021-2030 (NTS) ontwikkeld. Het streven is om meer samenhang en kennisdeling te realiseren rondom topsportevenementen. Daarna is in opdracht van het ministerie van VWS in 2021 een verkenning uitgevoerd en een onderzoeksagenda opgesteld (Schoemaker et al., 2021). In de verkenning is voorgesteld een onderzoeksnetwerk op te bouwen gekoppeld aan vier inhoudelijke onderzoekslijnen. Het ministerie van VWS wil realiseren dat er met behulp van het voorgestelde onderzoeksnetwerk structureel en systematisch onderzoek gaat plaatsvinden. Kennisontwikkeling en –deling was tot nu toe beperkt en versnipperd. Meer inzicht in de maatschappelijke waarde van topsportevenementen kan handvatten bieden voor sportorganisaties, overheden en bedrijfsleven om de potentiële positieve waarde van topsportevenementen beter te benutten.

Naast de uitgevoerde verkenning sluit de wens voor een onderzoeksprogramma nauw aan op het ZonMw programma 'Missiegedreven Ontwikkeling van Onderzoek en Innovatie' (MOOI) sport en bewegen. Vanuit dat programma heeft ZonMw een intensief proces van vraagarticulatie begeleid om te komen tot een selectie van 'wicked problems'² in de sport, waarbij onderzoek en innovatie grote impact kan hebben. Het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport is ook daar als belangrijke missie (voor sport en samenleving) omschreven. Er wordt gezorgd voor verbinding tussen het onderzoeksprogramma gericht op topsportevenementen aan de missiegedreven aanpak en de 'wicked problem crew'³ die wordt ingesteld over waarde van topsport.

Het programma Onderzoek Topsportevenementen wordt opgestart in 2022 en loopt door tot en met 2026, waarbij het programma bij goede resultaten en samenwerking kan worden verlengd tot en met 2030. Dat sluit aan op de looptijd van de NTS 2021-2030. Het programma komt voort uit een ambitie in de NTS en sluit aan bij de andere ambities in de NTS.

Voorliggend programma sluit aan bij de uitgangspunten van het beleid van ZonMw. Er is al toegelicht dat het programma gekoppeld wordt aan de missiegedreven aanpak. Daarbij streeft ZonMw naar multidisciplinair onderzoek en betrokkenheid van zowel onderzoekers, sportorganisaties, overheden, bedrijfsleven, eindgebruikers als 'unusual suspects'. Er wordt de verbinding gelegd met andere ZonMw programma's zoals Sportinnovator en bij het faciliteren van een onderzoeksnetwerk zijn principes van 'anders erkennen en waarderen van wetenschappers' leidend. Ook zal ZonMw conform haar beleid ruimte bieden in de programmering om te experimenteren en wordt gestreefd naar toegankelijke en transparante processen binnen het programma.

¹ NLSportraad, 6 november 2019, Regie op kennis, advies over de kennisketen van sportevenementen

² Een wicked problem is een complex en concreet probleem of uitdaging waar een doorbraak nodig is die niet zonder een gezamenlijke inspanning van diverse belanghebbenden tot stand komt. Het is een uitdaging waar onderzoek en innovatie een substantiële bijdrage kan leveren aan de oplossing.

³ Belanghebbenden uit de sport, overheden, bedrijfsleven en onderzoek met gebruikers en 'unusual suspects' met affiniteit en expertise wat betreft het vraagstuk komen met enige regelmaat bij elkaar, benoemen oplossingsrichtingen, voelen zich (mede)eigenaar van het vraagstuk en zetten zich daarvoor in.

2. Terreinverkenning en afbakening

Nederland is succesvol in het organiseren van internationale topsportevenementen. EK's en WK's in tal van sporten worden goed georganiseerd en leveren mooie topsportprestaties op. Dit heeft op zichzelf al maatschappelijke waarde. De basis van maatschappelijke waarde is daarbij dat evenementen zelf maatschappelijk verantwoord georganiseerd worden.

Dat wil zeggen dat er rekening wordt gehouden met duurzaamheid, inclusiviteit, optimale omstandigheden voor sporters, veiligheid van bezoekers, staf en deelnemers en efficiëntie en effectiviteit. Een topsportevenement kan daarnaast ook maatschappelijk waardevol zijn als platform voor bijvoorbeeld gezonde leefstijl, economische activiteiten, sociale cohesie, welbevinden, identiteitsontwikkeling en sportparticipatie. Er is maar beperkt kennis over de voorwaarden waaronder een topsportevenement maatschappelijke waarde heeft en hoe deze waarde kan worden vergroot. De sport, overheden en evenementenorganisatoren hebben behoefte aan meer inzicht in het brede palet aan topsportevenementen, de maatschappelijke waarde die topsportevenementen toevoegen, maatschappelijk verantwoord organiseren en de podium functie van sportevenementen, waarbij (maatschappelijke) projecten rondom sportevenementen georganiseerd worden.

Nationaal Sportakkoord

In het Nationaal Sportakkoord hebben overheid, sportorganisaties, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven doelstellingen beschreven om te zorgen dat iedereen in Nederland plezier in sport kan beleven. Een leven lang sporten en bewegen, in een veilige en gezonde omgeving. In 2019 is deelakkoord 6 van het Nationaal Sportakkoord ondertekend: Topsport die inspireert. Hierin is de ambitie vastgelegd om zoveel mogelijk Nederlanders te inspireren met de kracht van topsport, waaronder topsportevenementen. Vastgesteld werd dat de maatschappelijke potentie van topsportevenementen beperkt wordt benut.

Nationale Topsportevenementenstrategie (NTS)

Volgend uit één van de actiepunten van het deelakkoord 6 is in 2020 door het ministerie van VWS, NOC*NSF en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) een Nationale Topsportevenementenstrategie 2021-2030 (NTS) ontwikkeld. Het streven is om meer samenhang en kennisdeling te realiseren rondom topsportevenementen. Daartoe is een Coördinatie – en Informatiepunt (CIT) ingericht (cit.sport.nl). Verder werkt de VSG, als onderdeel van de NTS, aan een plan gemaakt wat betreft 'maatschappelijke activatie' bij topsportevenementen. Het streven is dat het podium dat topsportevenementen biedt voor maatschappelijke doelen beter wordt benut, en dat dit consistent gebeurt tussen verschillende sportevenementen. Het Mulier Instituut heeft de opdracht gekregen van het ministerie van VWS om een monitor uit te voeren wat betreft de activiteiten en resultaten van de NTS.

Verkenning onderzoeksprogramma topsportevenementen

Als onderdeel van de NTS heeft het ministerie van VWS aangegeven dat ze het belangrijk vindt dat er een landelijk onderzoeksprogramma komt, dat zich richt op de maatschappelijke waarde van topsportevenementen. Hoe dit programma inhoudelijk in te richten en te komen tot een breed gedragen en duurzaam onderzoeksprogramma, is uitgewerkt in een verkenning die in 2021 is uitgevoerd (Schoemaker et al., 2021). Kennisvraagstukken zijn in de verkenning geclusterd rondom vier thema's: draagvlak & inspiratie; publiek-private samenwerking; bredere economische effecten; maatschappelijke effecten. De verkenning is uitgevoerd in samenspraak met vertegenwoordigers van sportbonden, gemeenten, provincies, evenementenorganisaties, onderzoekers en kennisinstellingen.

De focus van het programma Onderzoek Topsportevenementen ligt op topsportevenementen die in Nederland worden georganiseerd met de nadruk op de grotere internationale evenementen zoals Europese Kampioenschappen (EK's) en Wereld Kampioenschappen (WK's). Zo vinden in 2022 in Nederland het WK Volleybal, EK Hockey en EK Squash plaats, maar ook het jeugd WK zeilen en GP Formule 1. In 2023 staat er weer een aantal internationale topsportevenementen op de planning met onder meer Europese Kampioenschappen voor para-topsporten (EPC), WK Zeilen, WK Veldrijden en EK Wielrennen.

Naast de internationale topsportevenementen, waarop het nieuwe programma zich focust, zijn er ook nationale topsportevenementen, breedtesportevenementen (o.a. hardlopen en wandelen) en andere evenementen (bijv. muziek, festivals) waar mogelijk relevante kennis is op te doen en waar gegenereerde kennis voor van waarde kan zijn.

Missiegedreven aanpak en systeembenadering

De uitvoering van het programma Onderzoek Topsportevenementen koppelen we aan de uitgangspunten van het MOOI programma. Binnen de missiegedreven aanpak wordt onderzoek en innovatie nadrukkelijk gekoppeld aan maatschappelijke problematiek waar een doorbraak nodig is om te komen tot oplossingen, en waarbij de praktijk leidend is bij vaststellen welk onderzoek en welke innovaties nodig zijn.

Sportorganisaties (bonden en NOC*NSF), overheden (Rijk, provincies, gemeenten) en evenementenorganisatoren werken intensief samen rondom een topsportevenement. Verder zijn maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven in bredere zin betrokken bij de evenementen. De focus van de evenementenorganisator en sportbond liggen in eerste instantie op een goede organisatie van de sportwedstrijden en het bieden van de optimale faciliteiten voor de topsporters, zodat zij zich kunnen focussen op hun sportprestaties. Het aandacht besteden aan maatschappelijke waarde vergt een gerichte benadering en vanuit de NTS wordt nagedacht hoe die focus in te bedden in de projectorganisatie rondom een topsportevenement. Voor betrokken overheden is de maatschappelijke waarde erg belangrijk (wel met diverse wensen/ focusgebieden) en men vermoedt dat er kansen zijn om bedrijven nadrukkelijker te koppelen aan topsportevenementen die maatschappelijk verantwoord georganiseerd zijn.

Onderzoek, toepassing én innovatie

Hoewel de focus van het programma op onderzoek ligt, zal er ook aandacht zijn voor het in de praktijk benutten van de potentiële maatschappelijke waarde bij toekomstige evenementen en koppeling met innovatie. Mogelijk dat nadere verbinding kan worden gerealiseerd met het programma Sportinnovator, dat wordt aangestuurd door het Topteam Sport. Vanuit Sportinnovator worden momenteel al drie innovatieprojecten gefinancierd die zich richten op het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsportevenementen. De toepassing van de drie innovaties is gekoppeld aan de EPC, mocht dat evenement in 2023 doorgang vinden. In de loop van 2022 wordt duidelijk hoe de programmering en aansturing van Sportinnovator voor navolgende jaren eruit komt te zien.

3. Doelstellingen, doelgroep(en) en structuur van het programma

Een topsportevenement heeft maatschappelijke waarde, maar er is slechts beperkt kennis voorhanden over *de voorwaarden waaronder* een topsportevenement maatschappelijke waarde toevoegt. Bestaand onderzoek is vaak kleinschalig en versnipperd doordat het veelal evaluatie van een specifiek losstaand evenement betreft.

Doelstelling

Doelstelling van het programma Onderzoek Topsportevenementen is om in 2022-2026 nieuwe kennis te ontwikkelen over de voorwaarden waaronder een topsportevenement maatschappelijke waarde realiseert. Om dit te realiseren dient er een duurzaam onderzoeksnetwerk tot stand te komen met onderzoekers die structureel en systematisch kennis verzamelen, bundelen en uitwisselen. De kennis die wordt ontwikkeld dient handvatten te bieden aan sportorganisaties, evenementorganisatoren, lokale, regionale en nationale overheden en bedrijfsleven om die maatschappelijke waarde te benutten. De onderzoekers hebben nauw contact met de sport en andere stakeholders en helpen om kennis te implementeren. Met het programma wordt kennis vergroot op het terrein van de volgende vier onderzoekslijnen:

- Draagvlak & inspiratie
- Publiek-private samenwerking
- Economische effecten
- Maatschappelijke effecten

Twee programma onderdelen

Het programma bestaat op hoofdlijnen uit twee onderdelen. In hoofdstuk 4 zijn de onderdelen nader uitgewerkt.

1. Onderzoeksnetwerk en vier onderzoeksthema's
In navolging van de verkenning wordt een consortium met onderzoekers van verschillende kennisinstellingen gefinancierd, die gekoppeld aan de vier onderzoeksthema's onderzoek uitvoeren en zorgen voor bundeling en het delen van kennis.
2. Aanvullend onderzoek
Er is in beperkte mate ruimte om aanvullend onderzoek te laten uitvoeren. Dat kan een intensivering of verdieping zijn bij de bestaande onderzoekslijnen, maar dat kan ook een ander urgent of actueel vraagstuk zijn.

Borging en financiering

Met de financiering vanuit het ministerie van VWS wordt in de komende vier jaar een grote impuls gegeven aan kennisontwikkeling wat betreft topsportevenementen. Daarnaast streven we vanuit de missiegedreven aanpak naar eigenaarschap bij het onderzoeksnetwerk en betrokken sportorganisaties, overheden en bedrijven, zodat die zich ook (mede) verantwoordelijk voelen voor borging en financiering van toekomstig onderzoek naar topsportevenementen. Voor verdere uitbouw van het onderzoek, de borging van het netwerk op termijn en financiering voor aanvullende innovatie- en implementatietrajecten dient men verder te kijken dan het huidige programma en naar andere financieringsmogelijkheden.

3. Inhoud van het programma

In dit hoofdstuk zijn de twee onderdelen van het programma nader uitgewerkt. De kern van het programma wordt gevormd door het faciliteren van een onderzoeksnetwerk en onderzoek langs vier onderzoekslijnen.

1. *Onderzoeksnetwerk en vier onderzoekslijnen*

In navolging van de verkenning wordt in 2023-2026 een consortium gefinancierd met onderzoekers van verschillende kennisinstellingen. Zij vormen samen het onderzoeksnetwerk, voeren gekoppeld aan vier onderzoekslijnen onderzoek uit en zorgen voor het bundelen en delen van kennis. Implementatie van gegenereerde kennis is ook een belangrijke opdracht voor het onderzoeksnetwerk. Er wordt gestreefd naar een netwerk met onderzoekers van verschillende kennisinstellingen, die ook divers zijn qua expertises en persoonlijkheidskenmerken en die zich meerjarig willen inzetten om kennis over topsportevenementen op een hoger plan te brengen.

Er zijn vier onderzoekslijnen uitgewerkt (teksten in cursief zijn letterlijk overgenomen uit de samenvatting van de verkenning door Schoemaker et al., 2021):

Draagvlak & inspiratie

Er is in Nederland draagvlak voor het organiseren van topsportevenementen en veel Nederlanders genieten daarvan. Er is bij stakeholders veel behoefte aan meer inzicht onder welke voorwaarde dit draagvlak tot stand komt en welke (inspirerende) rol dit speelt bij individuen. Daarbij moet ook meer inzicht komen in de doelgroepen die momenteel sportevenementen bezoeken of volgen en welke men graag wil bereiken (zowel demografisch als geografisch).

Onderzoek dient meer inzicht te geven in de inspirerende waarde van topsportevenementen. Vervolgens is kennis wenselijk over de breedte van het aanbod en geografische spreiding. Tot slot is kennis over draagvlak en de voorwaarden daarbij van belang.

Samenwerking

Wanneer het gaat om maatschappelijk verantwoord georganiseerde sportevenementen dan gaat het bij veel stakeholders over de aandacht voor thema's als duurzaamheid, gezondheid en inclusiviteit. Om deze maatschappelijk verantwoorde sportevenementen te organiseren, is er behoefte aan meer inzicht in het opzetten van een goede samenwerking tussen (veelal private) evenementorganisatoren, publieke organisaties en de samenleving. Er is nog veel onbekend over het stellen van maatschappelijke eisen en de rollen van alle stakeholders die daarbij horen. Publiek-private samenwerking lijkt een belangrijk onderliggend mechanisme te zijn voor het creëren van maatschappelijk verantwoord georganiseerde topsportevenementen.

Bredere economische effecten

Topsportevenementen worden vaak gelegitimeerd vanwege de nieuwe bestedingen die ze naar de regio brengen. Dit wordt nu vooral nog onderzocht door te kijken naar de bestedingen van bezoekers, deelnemers, media-officials en organisatie. Een deel van de stakeholders vindt dat deze directe impact te nauw gemeten wordt en heeft grote behoefte aan het onderzoeken van andere economische effecten rondom topsportevenementen, bijvoorbeeld op het gebied van toerisme, handel en zakelijk netwerk.

Vanuit de overheid is ook specifieke kennis wenselijk over de voorwaarden van private partijen om te investeren in topsportevenementen. Ook is dit een thema waarin de belangen van lokale en regionale overheden sterk naar voren komen.

Maatschappelijke effecten

Bij alle stakeholders is er een grote behoefte aan kennis omtrent het gebruik van topsportevenementen als platform voor maatschappelijke effecten. Duidelijke indicatoren die over verschillende evenementen gelegd kunnen worden, moeten helpen om meer te leren van de werkende bestandsdelen en het stellen van (nieuwe) realistische doelen. Er is ook veel behoefte aan betere duiding van eerder onderzoek en het begrijpen van werkzame processen rondom maatschappelijke effecten.

Ook wordt het wenselijk geacht om meer onderzoek te doen naar het kwantificeren van de opbrengsten in termen van gezondheid, welzijn en plezier. Dit om beleidsmakers te helpen bij het maken van een goede afweging wanneer gevraagd wordt naar een bijdrage in de budgetten.

Naast de relevantie van kennis voor toekomstige keuzes over de inzet van budgetten bij topsportevenementen is kennis over de maatschappelijke effecten ook inhoudelijk relevant. Door beter zicht over de voorwaarden waaronder effecten optreden kan de implementatie van maatschappelijke activatie programma's worden versterkt.

Een nadere uitwerking en focus van het beoogde onderzoek is nodig. Daarbij moeten prioriteiten worden gesteld welke vraagstukken wel en niet kunnen worden opgepakt, mede omdat het beschikbare programmabudget niet toereikend is om alle geïnventariseerde vragen binnen de vier onderzoekslijnen van antwoord te voorzien. Een in te richten programmaraad (zie hoofdstuk 5) zal hier nadere prioriteiten moeten stellen. Dat gebeurt in eerste instantie in voorbereiding op een subsidieoproep, die zich zal richten op het financieren van het onderzoeksnetwerk. Daarnaast zal ook gedurende de uitvoering van het onderzoek in samenspraak met de onderzoekers afstemming plaatsvinden over de prioriteiten qua onderzoeksvragen.

2. *Aanvullend onderzoek*

Er is in beperkte mate ruimte om aanvullend onderzoek te laten uitvoeren. Dat kan een intensivering of verdieping zijn bij de bestaande onderzoekslijnen, maar dat kan ook een ander urgent of actueel vraagstuk zijn. Een in te richten programmaraad is inhoudelijk leidend om te bepalen waar het beschikbare budget aan wordt besteed en zal het onderzoeksnetwerk daarbij om advies vragen. ZonMw zoekt hier passende financieringsinstrumenten bij en faciliteert de uitvoering van dit aanvullende onderzoek. De wijze van uitvoering en hoe dit wordt georganiseerd hangt af van het instrument (bijv. subsidieoproep, opdracht) en wordt dus nader bepaald.

4. Communicatie en implementatieplan

ZonMw richt zich op het profileren van het programma en de betrokken opdrachtgevers. Daarnaast richt de communicatie zich op het leveren van inhoudelijke bijdragen aan de verspreiding van programmaresultaten aan de relevante doelgroepen.

Na de opstart van het programma en installatie van de programmaraad en het onderzoeksnetwerk wordt begin 2023 een concreter communicatie- en implementatieplan opgesteld. Daarin worden nadere werkafspraken gemaakt wat betreft communicatie en implementatie. Deze drie aspecten zijn daarbij van belang:

- De programmaraad, samengesteld vanuit de uitgangspunten van de missiegedreven aanpak, dient als eigenaar van het vraagstuk te fungeren en wil met inzichten uit het onderzoek aan de slag. Hun betrokkenheid, en specifiek van de leden vanuit NOC*NSF, VSG en ministerie van VWS gekoppeld aan het CIT, draagt in grote mate bij aan implementatie en toepassing van opgedane kennis richting toekomstige topsportevenementen.
- Dit nieuwe programma Onderzoek Topsportevenementen kan op onderdelen gebruikmaken van de communicatiekanalen van het lopende programma 'Missiegedreven Ontwikkeling van Onderzoek en Innovatie' (MOOI) sport en bewegen.
- De betrokken kennisinstellingen zullen, gekoppeld aan hun subsidieaanvraag voor het onderzoeksnetwerk, ook budget voor organisatie-, implementatie en communicatiekosten aanvragen. De onderzoekers zijn primair zelf verantwoordelijk voor communicatie en implementatie en in de subsidie-oproep stellen we hiervoor voorwaarden.

5. Management en organisatie

De planning is dat het programma op 1 augustus 2022 van start gaat en doorloopt tot en met 31 december 2026.

Subsidieoproep 2022

Door ZonMw zal met name in 2022 veel werk worden verzet rondom het openstellen van een subsidieoproep. Het streven is dat er begin 2023 één subsidie door ZonMw wordt toegekend aan een consortium van onderzoekers, die werkzaam zijn bij verschillende kennisinstellingen en samen het onderzoeksnetwerk gaan vormen. Het gaat om een subsidie met een looptijd van vier jaar (2023-2026). De subsidieoproep zal na de start van het programma nader uitgewerkt worden, maar bestaat waarschijnlijk uit twee fasen. In fase 1 worden de onderzoekers geselecteerd die onderdeel gaan uitmaken van het consortium. Geïnteresseerde onderzoekers kunnen een subsidieaanvraag indienen om onderdeel uit te maken van het onderzoeksnetwerk vanaf begin 2023 tot eind 2026. Daarvoor zal onder andere een narratief cv beoordeeld worden en zal een pitch bij de commissie waarschijnlijk onderdeel uitmaken van de subsidieoproep. Er wordt gestreefd naar onderzoekers van verschillende kennisinstellingen, die ook divers zijn qua expertises en persoonlijkheidskenmerken en die zich meerjarig willen inzetten om kennis over topsportevenementen op een hoger plan te brengen. In fase 2 dient het consortium samen een onderzoeksvoorstel in dat alle vier onderzoekslijnen omvat. In de criteria van de subsidieoproep zal zowel de kwaliteit van het onderzoeksvoorstel belangrijk zijn als ook de manier van samenwerken door het onderzoeksnetwerk (consortium) en hoe dit georganiseerd wordt. Verder is het belangrijk dat het netwerk zorgt voor het bundelen en delen van kennis en dat ze implementatie ondersteunen.

Programmaraad onderzoek topsportevenementen

Er wordt direct na aanvang van het programma een programmaraad samengesteld, die als eerste de opdracht van ZonMw krijgt om de onderzoeksprogrammering aan te sturen. Als vertrekpunt daarvoor geldt de uitgevoerde verkenning in 2021 en de vraag welke kennis nodig is om de (maatschappelijke) waarde van topsportevenementen te benutten. Bij de uitwerking van subsidieoproep in 2022 gericht op realisatie van een onderzoeksnetwerk zal de programmaraad belangrijk zijn om advies te geven aan ZonMw over de voorwaarden en beoordelingscriteria. Daarnaast denken de leden actief mee over het toepassen van kennis in beleid en praktijk. Verder worden ze gevraagd om innovatievraagstukken te agenderen en om nieuwe samenwerking en financiering te helpen realiseren. Mogelijk vindt nog nadere afbakening en focus plaats in de uiteindelijke opdracht aan de programmaraad. Daarbij is het streven dat de leden zich (mede)eigenaar voelen van het vraagstuk en zich daarvoor inzetten. De programmaraad is tevens verbonden aan een (bredere) 'wicked problem crew' over het thema waarde van topsport, die wordt samengesteld vanuit het ZonMw programma MOOI.

Bij aanvang van het programma in 2022 stelt ZonMw vanuit het programma MOOI een 'kwartiermaker' aan met de opdracht om de wicked problem crew waarde van topsport samen te stellen. Hij of zij krijgt daarbij ook een specifieke opdracht om de opstart van de programmaraad onderzoek topsportevenementen te begeleiden. Dat houdt in dat de kartrekker in de opstartfase tot en met oktober 2022 helpt om de programmaraad samen te stellen, de eerste overleggen organiseert en voorzigt, zorgt voor samenwerkingsafspraken binnen de programmaraad ook over voorzitterschap, zorgt dat de programmaraad advies geeft over te hanteren criteria en voorwaarden in de subsidieoproep voor het onderzoeksnetwerk en zorgt voor afspraken over de verbinding tussen de programmaraad en de wicked problem crew waarde van topsport.

De kartrekker wordt (tijdelijk) betaald en ondersteund vanuit ZonMw (vanuit het MOOI programma), de deelnemers van de programmaraad worden op persoonlijke titel benaderd. De kartrekker neemt deel aan intervisie met trekkers van andere thema's in de missiegedreven aanpak. Deelnemers van de programmaraad spreken tot begin 2023 ongeveer vier keer af.

Het beeld is dat de betrokkenen van NOC*NSF, VSG en het ministerie van VWS uit het Coördinatie en Informatiepunt Topsportevenementen (CIT) een waardevolle basis vormen voor de programmaraad.

Deze groep wordt aangevuld met andere belanghebbenden zoals een sportbond, een gemeente en/of provincie, een evenementenorganisator, een bedrijf dat vaak sponsort, een onderzoeker, een andere maatschappelijke organisatie, een vertegenwoordiger van sportfans en één of twee 'unusual suspects'⁴.

Afstemming programmaraad en onderzoekers

Minimaal twee keer per jaar dienen onderzoekers en de programmaraad elkaar te ontmoeten en wederzijds af te stemmen. Onderzoekers delen hun inzichten en waar gewenst en mogelijk adviseren ze de programmaraad over beleids- en praktijkverbetering. De programmaraad geeft advies aan de onderzoekers over uitvoering van hun deelstudies en hoe dat kan aansluiten op actuele vraagstukken en onderzoeksmogelijkheden in praktijkcontexten. Verder worden in algemene zin ontwikkelingen vanuit onderzoek en vanuit de programmaraad (beleid en praktijk) gedeeld en wordt er nagedacht over toekomstig onderzoek en inzet van de middelen voor aanvullend onderzoek, kennisdeling en het stimuleren van innovatie en praktijkverbetering.

Beoordelingscommissie

De programmaraad zal adviseren over voorwaarden en beoordelingscriteria in de beoogde subsidieoproep, maar zij beoordelen aanvragen niet. Het voornemen is dat te laten verrichten door een onafhankelijk samengestelde ZonMw (beoordelings-)commissie. Het voornemen is dat een aantal leden uit de bestaande commissie Sport en bewegen bij ZonMw, aangevuld met nieuwe tijdelijke commissieleden met een specifieke expertise of achterban, de beoordeling uitvoeren. Bij het uitwerken van de subsidieoproep wordt dit nader uitgewerkt.

Er wordt bewust gekozen om de beoordeling van aanvragen niet door de programmaraad te laten uitvoeren. De programmaraad, met leden die dicht bij de sportpraktijk en -beleid staan, houdt zo de focus op de inhoudelijke aansturing en advisering op het programma. Het beoordelen van subsidieaanvragen met onderzoeksvoorstellen vergt echter grotendeels andere competenties, die voor een belangrijk deel reeds in de commissie Sport en bewegen voorhanden zijn. Bovendien kunnen in de programmaraad belangen en speerpunten van de eigen achterban van de leden meewegen in de aansturing van het programma, maar in de beoordeling van een aanvraag is het belangrijk dat belangen niet meewegen.

Aanvullend onderzoek

Er is nog niet bepaald op welke wijze het budget voor aanvullend onderzoek wordt ingezet. Het gaat om een relatief klein budget. Op basis van wensen vanuit de programmaraad en actuele behoefte vanuit de betrokken praktijk-/maatschappelijke organisaties wordt in de loop van de programmalooptijd bepaald welke kennis gewenst is en welk (financierings)instrument daar het beste bij past.

Voortgangsbewaking en evaluatie

Qua verantwoording en voortgang wordt waar mogelijk aangesloten op de lopende afspraken in het programma missiegedreven onderzoek en innovatie sport en bewegen. Periodiek stemt ZonMw af met de opdrachtgevers ministerie van VWS en NOC*NSF in het directeurenoverleg. Daarnaast is er een breed samengestelde adviesraad betrokken bij dat programma die in brede zin wordt geïnformeerd over de voortgang en om advies kan worden gevraagd.

Mede gezien de relatief beperkte omvang van het programmabudget zijn er geen middelen gereserveerd voor uitvoering van een uitgebreide externe evaluatie. Er vindt (uiteraard) wel regelmatig (minimaal halfjaarlijks) afstemming plaats, monitoring door ZonMw, en er wordt een evaluatie met betrokken stakeholders uitgevoerd. Deze evaluatie vindt plaats onder supervisie van de programmaraad.

In de beoogde subsidieoproep gericht op het onderzoeksnetwerk zal nader worden ingegaan op de verantwoording en inhoudelijke verslaglegging. Er dienen in elk geval door het onderzoeksnetwerk tussenverslagen en een eindverslag te worden opgeleverd. Met de programmaraad wordt de voortgang besproken.

⁴ Denk aan criticasters van (top)sport, mensen vanuit ander vakgebied (bijv. filosofie) of kwetsbare mensen vanuit een doelgroep die vaak niet direct betrokken zijn bij nationaal beleid of onderzoek (bijv. mensen met een beperking, laaggeletterden, ouderen).

6. Financiële omvang en meerjarenraming van het programma

Er is voor de looptijd van 4 jaar jaarlijks 450.000 euro beschikbaar. In totaal stelt het ministerie van VWS 1,8 miljoen euro beschikbaar tot en met 31 december 2026. Door ZonMw zullen de meeste werkzaamheden in 2022 plaatsvinden gekoppeld aan het samenstellen van de programmaraad en het voorbereiden en uitvoeren van de subsidieoproep voor het onderzoeksnetwerk.

Er is per jaar 320.000 euro gereserveerd voor het onderzoeksnetwerk en onderzoek op de vier onderzoekslijnen, 75.000 euro voor aanvullend onderzoek en 55.000 euro voor overige kosten bij ZonMw (met name personele kosten).

Wat betreft het onderzoek gekoppeld aan de onderzoekslijnen is er minder budget beschikbaar vanuit het ministerie van VWS voor de onderzoekslijn 'economische effecten'. Bij die lijn wordt uitgegaan van ongeveer de helft qua onderzoeksbudget dat beschikbaar komt vanuit VWS voor onderzoek in vergelijking met de andere drie onderzoekslijnen. Omdat dit thema vooral van meerwaarde is voor lokale en regionale overheden, is het mogelijk dat zij dit budget aanvullen indien zij de meerwaarde zien van de onderzoeksplannen die voorliggen. De onderzoekslijn 'economische effecten' leent zich bovendien mogelijk ook beter voor het verkrijgen van aanvullende onderzoeksmiddelen via organisaties die betrokken zijn bij specifieke topsportevenementen en belang hebben bij specifiek onderzoek daarnaar.

Qua subsidieoproep vragen we van de betrokken onderzoekers een eigen bijdrage/cofinanciering in uren of geld van 25% van de loonkosten. Hiermee tonen de betrokken onderzoekers en instellingen hun commitment. Daarnaast kan er wel aanvullend budget worden aangevraagd, die kan worden ingezet voor organisatiekosten van het netwerk, externe kosten bij de uitvoering van onderzoeken en voor kennisdeling & implementatie.

De programmaraad en de onderzoekers uit het netwerk krijgen ook als opdracht een bijdrage te leveren bij het aantrekken van andere (toekomstige) financiers van onderzoek naar topsportevenementen. Er zijn al voorbeelden van gemeenten en sportbonden die zelf onderzoek laten uitvoeren naar een specifiek topsportevenement. Daar kan op worden voortbordurt. Daarnaast willen betrokken stakeholders het bedrijfsleven meer betrekken bij topsportevenementen. In die verbinding met bedrijven liggen er wellicht ook kansen om innovatieprojecten aan te jagen en te financieren, zodat onderzoek en innovatie elkaar kunnen versterken.

A. Omschrijving programma Missiegedreven onderzoek en innovatie Sport en bewegen

Met **Missiegedreven Ontwikkeling van Onderzoek en Innovatie** (sport en bewegen) zetten we een beweging in gang waardoor onderzoeks- en innovatietrajecten steeds meer en beter bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen waar de samenleving en de sport- en beweegsector voor staan. Voor deze 'wicked problems' is een doorbraak nodig die niet zonder een gezamenlijke inspanning van een brede groep aan belanghebbenden tot stand zou komen. We werken samen met vertegenwoordiging uit vier sectoren: overheden, bedrijven, wetenschap en 'gebruikers' (vertegenwoordigers uit de sport).

*ZonMw voert dit programma uit in opdracht van VWS en NOC*NSF. Tot in 2023 is dit programma in voorbereiding.*

Waar staan we nu, juni 2022?

Een kick-off in het voorjaar van 2021 en achterban- en themabijeenkomsten later in 2021 en begin 2022, hebben geleid tot focus op wicked problems. De MOOI adviesraad heeft vervolgens de opdrachtgevers VWS en NOC*NSF een voorstel voor prioritering gedaan, en in juni heeft dit geleid tot zes wicked problems waar we voorlopig mee aan de slag gaan:

- **Bewoners in aandachtswijken sporten minder.** Gezonder leven en meer meedoen in de samenleving door meer te bewegen en sporten. (wp1)
- **Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit.** Kinderen en jongeren zijn gezonder als ze vaardiger zijn in bewegen, meer bewegen en aan sport doen. (wp2)
- **Sport en bewegen wordt te weinig ingezet binnen de gezondheidszorg.** Een betere kwaliteit van leven en lagere kosten door sport en bewegen als onderdeel van (preventieve) behandeling en zorg. (wp3)
- **De waarde van topsport is onvoldoende aantoonbaar.** Om de waarde van topsport te vergroten is meer inzicht nodig in wat die waarde voor de maatschappij betekent, en hoe die waarde tot stand komt. (wp4)
- **De sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt.** Sportaccommodaties staan vaak leeg; beter benutten van sportfaciliteiten heeft veel voordelen. (wp5)
- **De betaalbaarheid van sport staat onder druk.** Met sport willen we grotere maatschappelijke impact, maar hoe betalen we kwaliteit en professionalisering? (wp6)

Daarnaast onderscheiden we een aantal (dwarsdoorsnijdende) thema's die relevant (kunnen) zijn, en bekijken we per wicked problem hoe daaraan aandacht gegeven kan worden:

- Integraal samenwerken en de klant centraal
- Techniek en data benutten
- Veilig sportklimaat creëren

Ondertussen zijn trajecten al opgepakt:

1. **Jongeren in beweging:** Er is een consortium in wording 'Give me 5' dat zich wil richten op een aanvraag bij de topsector LSH, in het najaar (valt onder wp2).
2. Bij ZonMw gaat na de zomer een **onderzoeksprogramma maatschappelijke waarde van topsportevenementen** van start door het vormen van een onderzoeksnetwerk op dit thema (valt onder wp4).
3. Het marktonderzoek naar **hardlooplessures** is afgerond. Na de zomer volgt een plan om de middelen die hiervoor door VWS ter beschikking zijn gesteld in te zetten.

Wat gebeurt verder?

In de zomer starten we met:

1. Het benoemen van een trekker per wicked problem die met ZonMw werkgroepen (wicked problem crews) gaat vormen.
2. Een kennis- en innovatiescan, waarbij per wicked problem in kaart wordt gebracht wat de actuele stand van zaken is qua kennis en innovaties.
3. In het najaar leidt dit tot de vorming van wicked problem crews, die samen een strategisch business plan schrijven. In dat plan staat een onderzoeksagenda en welke innovaties nodig zijn, maar ook hoe deze agenda te kunnen financieren.
4. Met deze plannen wordt duidelijker hoe de financiële middelen uit het MOOI programma het beste ingezet kunnen worden.

De MOOI adviesraad:

ZonMw stimuleert
gezondheidsonderzoek en
zorginnovatie

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl
www.zonmw.nl

Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert
gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om
daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdopdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

